

2020-05-20

Lantmäteriet
801 12 Gävle

Enskilda vägar och öppna data

1. Sammanfattning

Riksförbundet Enskilda Vägar (REV) framför i denna skrivelse att öppna data har mycket stor betydelse för förvaltningen av landets enskilda vägar, som utgör 75 procent av landets vägnät. Statliga och kommunala geodata och fastighetsdata bör snarast bli öppna data i likhet med alla vägdata som finns i statliga och kommunala databaser. Datakvaliteten i fastighetsregistret är inte tillfredsställande eftersom bl.a aktuella data om andelstal saknas. Därför föreslår REV att kvaliteten utreds och förbättras. Den årliga samhällsnyttan av öppna data och kvalitetsmärkta data som rör enskilda vägar och dess förvaltning behöver beskrivas i lantmäteriets slutrapport till regeringen. REV bedömer att samhällsnyttan inom området enskilda vägar är mycket stor och att den kan uppgå till över 100 Mkr per år samt att reformer inom detta område öppnar möjligheter för stora förenklingar och förbättringar för såväl enskilda som för samhället.

2. Bakgrund

De enskilda vägarna utgör den största delen av Sveriges vägnät. 75 procent av Sveriges vägar är enskilda vägar dvs. 3 av 4 mil väg är enskild väg. De väghållare som har ansvar för enskilda vägar är ofta en organisation, till exempel vägförening, samfällighetsförening eller vägsamfällighet och i vissa enstaka fall en enskild markägare. Drygt 23 000 väghållare får statsbidrag för att sköta enskilda vägar. Förutom bidrag från staten utgår ofta kommunala bidrag. Totalt finns det ca 35 000 bildade samfälligheter för vägar. En del av dessa har idag en liten betydelse för samhället i övrigt medan många samfälligheter finns i tätorter som växer och har mycket stor betydelse för både enskilda fastighetsägare, andra aktörer och samhällets funktion.

Offentliga data om enskilda vägar, berörda fastigheter, rättigheter och förvaltning av enskilda vägar finns huvudsakligen i nationell vägdatabas, fastighetsregistret och samfällighetsföreningsregistret. Dessa data används av myndigheter, kommuner, vägföreningar, vägsamfälligheter och andra aktörer i olika sammanhang. **REV vill med anledning av pågående statliga utredningar inom områdena öppna data och öppna geodata fästa uppmärksamhet på angelägenheten av registerkvalitet och tillgång till öppna data.**

3. Registerkvalitet

Grundläggande för användningen av offentliga data är kvaliteten i register och databaser. REV:s erfarenhet är att kvaliteten i fastighetsregistret vad avser uppgift om andel i vägförening (andelstal i gemensamhetsanläggning för väg) är bristfällig. Lantmäteriets egen beräkning visar att det för ca 500 000 fastigheter som har andel i gemensamhetsanläggningar avseende väg helt saknas uppgift om andelstal i fastighetsregistret. Inte sällan sker utdebitering av årliga driftkostnader som grundas på andra andelstal än de som är officiellt fastställda, eftersom det nuvarande regelverket för att genomföra förändringar av fastställda andelstal upplevs både dyrt och krångligt.

Det är enligt REV:s mening otillfredsställande att det saknas tillit till kvaliteten i dessa offentliga data. REV har påtalat detta problem i skilda sammanhang. **REV föreslår därför att kvaliteten i data om enskilda vägar, andelstal etc analyseras närmare och att åtgärder sätts in omgående för att höjda och säkerställa kvaliteten i dessa data.**

För att underlätta användningen av data i fastighetsregistret är det av stor vikt att registerdata enkelt kan kopplas ihop maskinellt med data som finns i nationell vägdatabas. Genom sådana kopplingar kan nya e-tjänster utvecklas av myndigheter och företag som underlättar byggande och förvaltning av enskilda vägar. **REV föreslår att maskinella bearbetningsmöjligheter möjliggörs snarast eftersom den årliga nyttan av sådana e-tjänster bedöms vara mycket stor.**

4. Tillgång till avgiftsfria data

REV har tagit del av lantmäteriets delrapport *Tillgängliggörande av särskilt värdefulla datamängder I2019/01415/DF*, som bl. a innehåller en beskrivning av olika dataslag. För förvaltning av enskilda vägar är dessa datamängder av särskilt intresse: Rättigheter & Gemensamhetsanläggning, Resterande Fastighet- och Samfällighet, Förätningsakter och historiskt arkiv, Vägnät (NVDB), Data som används av skogsnäringen (NVDB)).

Riksförbundet Enskilda Vägar

Trafikverket och lantmäteriet samlar in och tillhandahåller data om enskilda vägar och vägsamfälligheter, men även kommuner har insamlade datamängder som avser enskilda vägar. Befintliga och nya användare kan genom enkel åtkomst till pålitliga och standardiserade öppna dataregister av information, effektivisera sina arbetsprocesser. När data tillgängliggörs utan avgift och utan tekniska eller administrativa hinder skapas goda förutsättningar för vägsamfälligheter och vägföreningar att använda data i olika situationer.

För REV:s medlemsföreningar och de över 2 miljoner fastighetsägare som är delägare i enskilda vägar är datakategorierna *Geospatiala data* och *Rörlighet* speciellt viktiga. Kategorin Geospatiala data innehåller data som är en viktig del i den nationella administrativa infrastrukturen, till exempel data om alla fastigheter i Sverige med all information som är kopplat till dessa – adresser, taxering, byggnadsinformation, inteckningar, fastighetsgränser osv. Informationen används ofta yrkesmässigt inom olika verksamheter, bland annat vid kreditgivning och fastighetsförsäljning och inom samhällsbyggnadsprocesser så som exploatering och byggande. Adresser är grunden för att exempelvis ambulans och brandkår hittar rätt. Byggnader är viktiga för bland annat planering och byggande. Även grunden för att kunna navigera sig genom positioneringsdata för positionsbestämning med centimeternoggrannhet finns i denna grupp.

Datakategori Rörighet innehåller data om Sveriges alla järnvägar och bilvägar, gator, cykelvägar samt en delmängd av gångvägarna. Nationella vägdata används av både offentliga och privata aktörer. Inom gruppen finns också data om trafik, vägutrustning och vägarnas utformning samt data om sjövägar/sjötransportleder. Datat används till exempel till uppdatering av kartmaterial, planering av skogstransporter samt av Räddningstjänsten för planering och navigering. Den används även av länstrafik och färdtjänst för planering av rutter, res- och körtider samt av programvaruleverantörer bland annat för navigeringsutrustningar.

Enskilda vägar har mycket stor betydelse för de areella näringarna. Dataslag och datamängder som avser enskilda vägar har inom skogsbruket stor betydelse för planering, inventering och avverkning och innebär potential för arbetstids-besparingar och ökad produktivitet. Stor samhällsnytta uppnås genom mer effektiv användning av jord- och skogsmark där datamängderna som rör enskilda vägar förbättrar villkoren även för olika fritidsaktiviteter.

Beträffande Samhällsbyggnad bidrar dataslag och datamängder om enskilda vägar till effektivisering inom områdena planering och projektering, byggnation och drift av byggnader. Demokratiska effekter av öppna data om enskilda vägar är viktigt att beakta eftersom förvaltning av enskilda vägar handlar om gemensamma beslut på årsstämmor och andra medlemsmöten.

Om datamängder som rör enskilda vägar tillhandahålls som öppna data ger det mer jämlika villkor för aktörer oavsett var i landet man befinner sig – med dagens digitala hjälpmedel kan

alla fastighetsägare oavsett var man bor delta i förvaltningen av enskilda vägar som t.ex fritidshus har del i.

REV konstaterar att verksamhet inom förvaltning av enskilda vägar inte är belyst i rapporten och att case-baserade nyttoanalyser saknas för detta område. Den årliga samhällsnyttan av öppna data som rör enskilda vägar och dess förvaltning behöver synliggöras och beskrivas i lantmäteriets slutrapport. REV bedömer att samhällsnyttan är mycket stor och REV uppskattar att den mycket väl kan uppgå till över 100 Mkr per år.

I det följande tas några konkreta förslag till enkla förändringar upp, som skulle underlätta förvaltningen enormt för våra medlemmar och andra enskilda väghållare:

- Idag saknas möjlighet att i lantmäteriets öppna karttjänst söka på gemensamhetsanläggning och även samfällighetsförening m.fl. möjliga sökord. Hade det varit möjligt skulle enkelt kunna erhållas upplysning om en gemensamhetsanläggning fysiska omfattning/utbredning. **Det vore därför bra om även rättighetsskiktet/delar av rättighetsskiktet blev öppna och sökbara i karttjänsten.**
- En samfällighetsförening skall enligt 42 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter upprätta en debiteringslängd med deltagande fastigheter, andelstal, ägaruppgifter etc. **De uppgifter från fastighetsregistret som krävs för att fullgöra lagkravet bör bli tillgängliga för föreningen som öppna data.**
- Genom den nyligen lämnade propositionen *Några fastighetsrättsliga frågor prop. 2019/20:125* ges dels möjlighet för elektronisk registrering av samfällighetsförening, dels införs kravet på att även styrelsemedlemmars personnummer m.m. ska registreras i registret. **Detta menar REV möjliggör ett införande av tjänster som skulle kunna användas av styrelsens medlemmar, exempelvis ”Min gemensamhetsanläggning”, där styrelsens medlemmar kan logga in med e-legitimation och få tillgång till samtliga uppgifter och handlingar, inklusive ägare till delägande fastigheter, som berör den gemensamhetsanläggning föreningen förvaltar. Detta skulle i mycket stor utsträckning underlätta och förenkla för främst små och medelstora föreningar.**

5. Utveckling

REV har i olika sammanhang fört fram förslag på förenklingar av regelverket för beslut om andelstal. Riksdagen har i ett tillkännagivande i maj 2019 uttryckt att regeringen bör se över regelverket och beredning pågår f. n. i Regeringskansliet.

Föreningar anslutna till REV har idag moderna verksamhetssystem för hantering av medlemsregister och debitering av avgifter. De digitala metoderna för beräkning av andelstal och värde utvecklas hela

Riksförbundet Enskilda Vägar

---

tiden liksom föreningarnas administrativa förvaltning. REV är angelägen om att medverka i ett utvecklingsarbete som syftar till att skapa en smart digital process för att hantera ändring av andelstal enligt 35 § AL, 24 a § AL, 43 § AL samt förslaget till 43 a § AL.

REV menar att denna process kan inrymma möjligheter att maskinellt utbyta data mellan myndigheters databaser och föreningarnas verksamhetssystem. Ett obrutet informationsflöde skapar nyttor av skilda slag. Kan t. ex. data från föreningarnas årsstämmor maskinellt tillföras fastighetsregister och samfällighetsföreningsregister skapas stora effektiviseringsvinster hos myndigheter och hos landets vägsamfälligheter och vägföreningar.

Inom området uppkopplad transportinfrastruktur bedrivs ett omfattande utvecklingsarbete. Fokusering sker på nya värdeskapande processer, lösningar och tjänster som möjliggörs av att infrastrukturen är uppkopplad med andra delar av transportsystemet. Exempel är tjänster för effektivare drift och underhåll av infrastrukturen samt tjänster för effektivt utnyttjande av transportinfrastrukturen. Målet är ökad precision i alla åtgärder genom effektivt utnyttjande av information och ny teknologi.

Avslutningsvis menar REV att öppna data tillsammans med fortsatt digitalisering av transportinfrastrukturen, beskrivning av markanvändning, hantering av administrativa rutiner inom lantmäteriområdet och hantering av statliga och kommunala bidrag är mycket viktigt för våra medlemsföreningar samt övriga vägföreningar och vägsamfälligheter.

Uno Jakobsson

Ordförande

Riksförbundet Enskilda Vägar

Riksförbundet Enskilda Vägar är en partipolitisk obunden organisation som har till uppgift att bistå dem som arbetar med den enskilda väghållningen i Sverige, tillvarata de enskilda väghållarnas intressen samt representera dem gentemot politiker, myndigheter och organisationer. För närvarande har förbundet 12.500 medlemmar, alla enskilda väghållare vars vägar utgör en viktig del av landets lokala infrastruktur och tillsammans betjänar mer än 1 miljon fastigheter.